

Werkzaam vermogen

Diverse voorbeelden

Tekst Jos Aarnoudse, Nico de Jong, Nelline Breukhoven, Wilnanda Hukom, Bert van Rijssen **Beeld** PR

Alle aandacht voor vermogens in de kerk heeft tot doel om er plaatselijk over na te denken of we onze financiële middelen goed genoeg inzetten voor de missie van de kerk en/of de diaconie. Als we er maar over nadenken en onze ideeën, onze plannen en ook ons beleid vervolgens kunnen verantwoorden. Daar gaat het om.

In de kerk gaat dat ook altijd om 'verantwoorden aan God': wat heb je met de ontvangen talenten gedaan? Alleen maar bewaren om het ongeschonden door of terug te geven, zo laat het Evangelie wel zien, is niet genoeg. Doe er iets mee ten behoeve van de kerk of het 'koninkrijk van God'. Maar het is ook: verantwoorden aan je huidige leden en donateurs. Zij geven geld, maar toch niet als er tegelijk te weinig gebeurt met de gelden die er al zijn. Als je er open over bent, maar wel met een verhaal wat je er allemaal mee doet, blijkt dat helemaal geen rem te zijn op het geefgedrag in het heden. Op sommige plekken is er te weinig, op andere blijft er over waar te weinig mee wordt ondernomen. Dat is zonde. Tenslotte is het ook: verantwoorden aan de samenleving. Misschien zegt er iemand: wat heeft die nu met onze kerkelijke gelden te maken? Toch wel. De kerk is aangemerkt als een organisatie van algemeen maatschappelijk nut. Daar ligt in ons land een brede visie aan ten grondslag. Georganiseerde religie en levensbeschouwing worden, net als kunst, cultuur, sport en vormen van hulpverlening, gezien als belangrijke bronnen voor welzijn, gezondheid en samenleven. Daar staan belastingvoordelen voor donateurs tegenover. Begrijpelijk dat die niet worden gegeven om vervolgens te weinig te doen met de ontvangen middelen ten behoeve van de doelstelling van je organisatie.

Wij hebben zo hier en daar eens rond gevraagd of er wat voorbeelden waren van gemeenten of diaconieën die ac-

tief hadden nagedacht over de aanwending van hun middelen, die niet direct nodig zijn voor de instandhouding van het eigen kerkelijke leven. Het gaat van verduurzamen van pastorieën tot het aanstellen van een stadspredikant. Het gaat van ondersteunen van een pioniersplek tot structureel adopteren van een aantal diaconale projecten. Het gaat van investeren in nieuwe gebruiksmogelijkheden voor je kerkgebouw tot faciliteren van sociale woonvoorzieningen. We kunnen wel blijven hangen in allerlei theoretische beschouwingen over van wie en voor wie dat ooit bijeengebrachte geld nu eigenlijk is, en wie het erover voor het zeggen heeft. Maar misschien is het wel belangrijker om – met wat voorbeelden voor ogen – eens na te denken over de vraag hoe het bij u zit met vrij beschikbaar vermogen en wat u kunt doen om er goed werk mee te verrichten.

Protestantse Gemeente de Ontmoeting – Verbouwing Nicolaaskerk

De Nicolaaskerk in Kortgene wordt ingrijpend verbouwd. Dominee Karin van den Broeke, oud-preses van de generale synode van de PKN en tevens oud-lid van de Commissie Werkzaam Vermogen, vertelt ons daar meer over: "Ik ben destijds beroepen door de Protestantse Gemeente Wissenkerke-Geersdijk. Kats-Kortgene had toen een parttime predikantsplaats die onder druk stond. Toen de predikant met emeritaat ging, heeft de kerkenraad van Wissenkerke-Geersdijk voorgesteld om een federatie te vormen."

"Kats-Kortgene heeft een mooi monumentaal kerkgebouw. Zo'n monumentaal gebouw drukt echter zwaar op de begroting. In de tijd dat ik preses was, maakte ik nader kennis met Ruben van Zwieten die in Amsterdam De Nieuwe Poort opgericht had. Ruben zocht nog een locatie in Zeeland, voor bijeenkomsten, maar ook een plaats waar mensen zouden kunnen blijven slapen. Een kerk met een herberg. Ik heb toen gekscherend voorgesteld om naar Kortgene te komen. Dat grapje is serieus geworden, want op dit moment wordt er hard gewerkt om van de Nicolaaskerk een vestiging van De Nieuwe Poort te maken. Hiervoor was wel extra geld nodig. Toen hebben we aan Wissenkerke-Geersdijk gevraagd om hierin te inves-

Verbouwing in de Nicolaaskerk te Kortgene

Bijgebouw De Herberg te Zoetermeer

teren en daar heeft men in toegestemd. Dat gaf het hele plan meer kans van slagen en mijn gemeente zou hiermee twee procent rente krijgen. Een mooie win-winsituatie.”

“De Nicolaaskerk blijft een kerkgebouw, maar het krijgt straks een veel bredere functie, als huis voor ontmoeting en inspiratie. Voor dit grote project hebben we via de burgerlijke gemeente, de provincie, de Protestantse Kerk en andere kanalen geld gekregen en daar zijn we heel dankbaar voor.”

Protestantse Gemeente te Zoetermeer – Investerings in bijgebouw De Herberg

De gemeente had ooit een fors legaat ontvangen ten behoeve van de wijkgemeente die kerkt in de Oude Kerk. Bij die kerk was geen vergaderruimte. Het legaat werd gebruikt om in de buurt van de kerk een woning te huren, die werd gebruikt voor vergaderingen, kringen, catechese. De kosten daarvoor werden betaald uit de financiële opbrengst van het legaat, maar meer en meer ook door in te teren op de hoofdsom. Dit zou betekenen dat op een termijn van zo’n 25 jaar het legaat uitgeput zou zijn. Was dit nu wel zo verstandig? Te meer daar de onderhoudskosten van de monumentale Oude Kerk al behoorlijk zwaar drukten en de exploitatie van de wijkgemeente onder druk stond. Dan is niet te verwachten dat op termijn opnieuw tienduizenden euro’s aan huurpenningen voor vergaderruimte in de buurt van de kerk zijn op te hoesten.

Zou het niet verstandiger zijn om het vermogen dat er nu nog was te investeren in een aanbouw aan de kerk (er was al eens een plan gemaakt), waardoor ook de kerk veel multifunctioneler bruikbaar zou worden (voor onder andere verhuur, concerten, rouw- en trouwdiensten, maar dan ook receptie en condoléance). Er moest wel wat terughoudendheid worden overwonnen, maar gaandeweg werd de wijkgemeente en de wijkkerkenraad steeds enthousiaster. Het college van kerkrentmeesters van de centrale gemeente was bereid er uit de algemene middelen ook een bedrag in te steken, terwijl er via externe fondsen een vergelijkbaar bedrag werd verworven. Het restant werd door giften en acties vanuit de wijkgemeente bijeen gebracht. Dit resulteerde in een totale investering van €900.000,-. Daardoor is er een prachtig bijgebouw, De Herberg, bij de monumentale Oude Kerk in Zoetermeer bij gekomen.

Het hele proces enthousiasmeerde de wijkgemeente. Kortom, het gebruik van werkzaam vermogen leidde ook

tot een versterking van de geloofsgemeenschap. Helaas brak vrij snel na de realisatie de coronacrisis uit, zodat de gemeente nog niet optimaal heeft kunnen profiteren van de mogelijkheden van de nieuwe combinatie kerkgebouw en fijne ontmoetingsplaats. Maar er is alle vertrouwen dat de realisatie het welzijn van de wijkgemeente van de Oude Kerk zowel in gemeentelijke zin als in financiële zin ten goede zal komen. Uiteraard werd de huur van de vergaderwoning in de belendende straat opgezegd.

Protestantse Gemeente te Amersfoort – Aanstelling van een stadspredikant

Na berichten in de media dat er zoveel vermogen zou zijn in de lokale gemeenten en diaconieën binnen de Protestantse Kerk, werd in de Protestantse Gemeente de vraag door gemeenteleden gesteld, hoe dat in Amersfoort eigenlijk zat. Wat er toen gebeurd is, is dat het college van kerkrentmeesters en het college van diakenen de koppen bij elkaar hebben gestoken om naar de gemeente (en de wijkgemeenten) toe uitgebreid te verantwoorden hoe het zat. Een heel nummer van het overkoepelende kerkblad van de Protestantse Gemeente Amersfoort werd in 2019 gewijd aan vragen als: hoeveel hebben we, waarom hebben we het en wat doen we ermee? De penningmeesters van het college van kerkrentmeesters en het college van diakenen hebben dit uitgebreid toegelicht.

Van tevoren was er wel de vrees dat een en ander negatieve invloed zou hebben op de geefbereidheid voor het kerkwerk. In de praktijk blijkt dat lang niet alle leden van de kerk het onderscheid van kerk en diaconie goed in beeld hebben, en als je alles bij elkaar zet van zo’n forse gemeente als Amersfoort, lijkt het totale vermogen al gauw heel veel. Echter, de openheid en de manier waarop het werd toegelicht leverde het jaar erop op geen enkele manier tegenvallende Kerkbalanstoezeggingen op. Integendeel, het was voor 2020 hoger dan het jaar daarvoor.

*Stadspredikant
Diederiek van Loo*

Tegelijk heeft de inventarisatie en het nadenken over het vermogen ook opgeleverd dat er best wel ruimte was voor een nieuw initiatief. Dat resulteerde in het besluit om zowel kerkrentmeestelijke als diaconale middelen vrij te maken voor de aanstelling van een stadspredikant voor ten minste 8 jaar. Een stadspredikant is een dominee die geen eigen (wijk)gemeente heeft, maar die de kerk representeert en initiatieven ontplooit ten behoeve van alles wat er maatschappelijk en cultureel speelt in de stadse agglomeratie Amersfoort. Benoemd werd dominee Diederiek van Loo die ►

op 12 mei in de Joriskerk wordt bevestigd. Je ziet ook dat daarin uiteindelijk hybride financiering mogelijk was, omdat in het kerkenwerk steeds meer zogeheten missionaire, pastorale en diaconale aspecten in elkaar overgripen.

Protestantse Gemeente te Wageningen – Volkstuinencomplexen

De Protestantse Gemeente te Wageningen heeft, naast onder meer een beleggingsportefeuille en pachtgronden, een deel van haar vermogen op een bijzondere manier ingezet: zij bezit een tweetal volkstuinencomplexen. Het gaat om 150 volkstuinen op de Wageningse Eng met een oppervlakte van 100 à 200 m² elk. De opbrengst aan huur bedraagt €13.500,-, hetgeen afhankelijk van de waarde van de grond toch lucratiever lijkt dan bijvoorbeeld pacht opbrengst. Maar het is niet alleen bedrijfseconomisch interessant: het komt tegemoet aan een groeiende behoefte aan en vraag naar volkstuinen. Die is door corona geëxplodeerd: er is nu een wachtlijst met 40 gegadigden!

De tuin wordt beheerd door een vrijwilligster die toezicht houdt, contracten afsluit, etcetera en als tegenprestatie zelf ook een perceel mag verzorgen. Er worden niet alleen groenten verbouwd; er zijn ook fraaie voorbeelden van bloementuinen te vinden. Omdat de regels strakker zijn dan in de andere tuinen op de Wageningse Eng (geen rommel in de winter bijvoorbeeld) heeft het complex van de Protestantse Gemeente Wageningen een voorbeeldfunctie, en is de gemeente ook gesprekspartner van de burgerlijke gemeente bij het ontwikkelen van de Gebiedsvisie Wageningse Eng.

Een van de volkstuinen op de Wageningse Eng

Protestantse Gemeente te Bergen – Exploitatiestichting, verhuur van vastgoed en beleggen van vermogen

De Protestantse Gemeente te Bergen (NH) heeft een bijzonder kerkgebouw in haar bezit dat bekend staat als de 'Ruïnekerk'. Op 21 februari 1574, tijdens de Tachtigjarige Oorlog, werd de kerk geplunderd en afgebrand door de geuzen onder leiding van Diederik Sonoy. Hierbij ging een groot deel van de kerk, waaronder de toren, verloren. In de periode tot 1597 werd het koor van de geruïneerde kerk herbouwd. In 1594 kwam een deel klaar; dit jaartal werd aangebracht op een balk boven de preekstoel. Na de reformatie werd de Ruïnekerk in gebruik genomen als protestantse kerk. Ongeveer twee jaar geleden is het beheer van het gebouw uit handen gegeven aan een stichting waar in het bestuur ook leden van buiten de

De Ruïnekerk in Bergen (NH)

Protestantse Gemeente waren vertegenwoordigd. Helaas was dit niet erg succesvol en draaide de stichting verlies. Daarop is besloten om een nieuwe stichting op te richten waarin alleen leden van binnen de kerkelijke gemeenten zijn opgenomen. Door de burgerlijke gemeente is een haalbaarheidsonderzoek gefinancierd naar de mogelijkheden om het gebouw op een rendabele manier te kunnen exploiteren. De documenten voor overdracht aan de nieuwe stichting betreffende een overeenkomst voor het beheer en onderhoud en één voor de exploitatie moeten nog bij de notaris worden ondertekend. In Bergen is er ook een stichting 'Vrienden van de Ruïnekerk' die met meer dan 2.000 vrienden bijdraagt aan de instandhouding van het monumentale gebouw.

De Protestantse Gemeente heeft naast haar kerkgebouw ook sinds zo'n 10 jaar twee appartementen in bezit en daaraan is 3 jaar geleden nog een appartement toegevoegd. De koopsom bedroeg €160.000,-. Dit laatste appartement is voor zo'n €30.000,- verbouwd en gemoderniseerd. De huren van de appartementen bedroegen lange tijd €500,- exclusief servicekosten. Inmiddels zijn de huurprijzen geïndexeerd. Ondanks een verzoek van de huurders om het appartement te kunnen kopen heeft het college besloten om de woonruimte in eigendom te houden. Dat levert jaarlijks een mooi bedrag aan huur op. Momenteel vertegenwoordigen de appartementen in de huidige marktsituatie een waarde van ongeveer €700.000,-. Naast deze vastgoedbezittingen heeft de gemeente ook nog een pastorie in eigendom.

Al jaren heeft de Protestantse Gemeente een deel van haar vermogen ondergebracht bij vermogensbeheerder ABNAMRO Mees Pierson. Momenteel bedraagt de waarde van dit vermogen ongeveer €940.000,-. In 2019 is in onderhandeling met de vermogensbeheerder een besparing van de beheerskosten overeengekomen waardoor jaarlijks een kostenbesparing van zo'n €6.000,- kon worden gerealiseerd. Destijds is ook het risicoprofiel gewijzigd van defensief naar gematigd offensief. Het college van kerkrentmeesters heeft geen invloed op het beleggingsbeleid zelf. Het rendement bedraagt over een periode van 2 jaar ongeveer 6%.

Protestantse Gemeente te Schettens-Schraard-Longerhous-Wons – Kerkovernachting.nl

André Buwalda, ouderling-kerkrentmeester en lid van de Kerkbrigade in de Protestantse Gemeente te Schettens-Schraard-Longerhous-Wons vertelt enthousiast over het project kerkovernachting.nl: "De kerk in Schettens is de

enige kerk in Nederland die nog steeds als kerk in gebruik is en waar je ook kunt overnachten. Het kerkgebouw is volledig authentiek gebleven, er zijn geen grote aanpassingen gedaan. In de kerktoeren is een slaapvertrek gemaakt met twee bedden waar gasten kunnen genieten van een magnifiek uitzicht over de 'Fryske greiden' (graslanden). Het straalt rust uit en dat is ook wat we willen aanbieden. We bieden geen Bed & Breakfast, maar echt een beleving. Bidden en Beleving, zou je kunnen zeggen, toch een B&B. De overnachting is het meest geschikt voor 2 tot 4 personen. Naast de 2 bedden in de torenkamer, kunnen er comfortabele opklapbedden in de kerkzaal worden geplaatst. Als gast heb je de beschikking over de gehele kerk."

Het is een uniek en bijzonder project. Op de vraag hoe het idee om overnachtingen aan te gaan bieden in het kerkgebouw is ontstaan reageert André: "Zo'n 12 à 13 jaar terug kwam er een denktank om na te denken over de toekomst van onze kerkgebouwen. Er was terugloop in onze gemeente. We hebben als gemeente 3 kerkgebouwen en we moesten na gaan denken over wat we daarmee wilden doen. Het kerkgebouw in Schettens bleek het meest geschikt voor nevengebruik. Er zijn heel wat brainstormsessies gehouden en daar is toen dit idee uit voortgekomen. Het komt dus echt uit het dorp zelf."

"De ervaringen van de gasten zijn fantastisch. Zeker het feit dat de kerk nog steeds in gebruik is wordt erg gewaardeerd. Ook de ervaring van de gemeente is heel goed, omdat er nog gewoon gebruik gemaakt kan worden van het kerkgebouw. Het is een goed gelukt project. Door het nevengebruik is het mogelijk om de kerk nog voor de eredienst te blijven gebruiken. Dat is voor gemeenteleden heel belangrijk, zeker als het gaat om bijvoorbeeld doop- en trouwdiensten en begravenissen. We hebben als gemeente nu de beschikking over een mooi gerestaureerde kerk. Zonder het nevengebruik hadden we dat waarschijnlijk niet gekund."

De torenkamer in de kerk in Schettens

Het succes heeft volgens André Buwalda wel een keerzijde: "Je moet altijd goed nadenken over hoe je zoiets exploiteert. Je wordt een hele organisatie, een bedrijf. Wees reëel: als je er niet voldoende vrijwilligers voor hebt, moet je er nooit aan beginnen. Het kost namelijk veel tijd en energie. Om maar iets te noemen: de schoonmaak kost veel tijd, ga maar eens een heel kerkgebouw schoonmaken; het is de grootste hotelkamer van Nederland. Wij hebben daarvoor een heel team van vrijwilligers, de Kerkbrigade noemen wij dat. Je kunt het beheer natuurlijk ook uitbesteden, maar dan verlies je het grootste gedeelte van je opbrengst. Wij kunnen die opbrengst gebruiken voor de instandhouding van de kerk."

"Als je overweegt om een zelfde soort project op te starten is het wel belangrijk om op tijd te beginnen. Betrek ook alle betrokkenen erbij, vergeet je achterban niet. Je moet zeker weten of er draagvlak is en dat je zo'n project ook in de toekomst vol kunt houden. Van plan tot opening heeft het bij ons 5 tot 6 jaar gekost. Daar zit een stuk fondswerping in en natuurlijk een verbouwing, maar vooral ook veel nadenken over de uitwerking van de plannen. Neem daar met een speciale commissie echt de tijd voor."

Hervormde Gemeente te Sommeldijk – Verduurzaming pastorie

De Hervormde Gemeente te Sommeldijk heeft twee pastorieën in bezit. De ene pastorie wordt verhuurd aan derden. De andere pastorie wordt bewoond door de predikant en zijn gezin. Het betreft een woning die gebouwd is in de jaren 1960-1970, evenals de woonwijk waarin de woning staat. Het betreft een vrijstaande woning met ruime afmetingen, gebouwd op een perceel grond van 1.000 vierkante meter. De woning is op enig moment voorzien van spouwmuurisolatie door middel van het onder hoge druk inspuiten van isolatiemateriaal via boringen in de buitenmuur. De aanpalende garage, die met een doorgang aan het huis is verbonden, is omgebouwd tot studeerruimte. De isolatie daarvan is minder goed dan van de woning. Mede door de artikelen in *Kerkbeheer* over verduurzaming van pastorieën in de periode 2017/2019 is door het college van kerkrentmeesters het volgende besloten:

- Het college wil nog steeds woonruimte faciliteren voor de predikant. Dit is ook in een beleidsnota van de kerkenraad vastgelegd. Hiertoe bestaat nog de mogelijkheid in financiële zin en het college van kerkrentmeesters ziet daar nog voordelen in bij wisseling van predikant, hoewel het zich bewust is van de vragen die daarbij te stellen zijn.
- Het college wil de pastorie gaan verduurzamen. Dit onderwerp kwam aan de orde omdat er destijds een wisseling van predikant was, maar verduurzamen kun je ook doen als de woning bewoond is, dus dat was geen issue meer. De woning wordt voorzien van zonnepanelen en een hybride warmtepomp. De investering is voor rekening van de kerk. De directe voordelen van de energiekosten komen ten goede aan de predikant en zijn gezin. Het college van kerkrentmeesters ziet die investering als onderdeel van de investering in de woning zelf. Daarom is ook niet op de euro nauwkeurig nagerekend hoelang de terugverdientijd is. Het hoofddoel was het beschikbaar stellen van een duurzame pastorie.
- Er zijn wel rekensommen gemaakt voor alternatieven: bijvoorbeeld de woning amoveren en een 2-onder-1-kap- ▶

Zonnepanelen op het dak van de pastorie in Sommeldijk

woning daarvoor in de plaats bouwen. Dat kan kosten-neutraal en dan heb je een modernere woning. Om reden van privacy en inpandige ruimte is dat niet gedaan. De investering voor verduurzaming is ook weer niet zodanig hoog dat zo'n plan later niet uitgevoerd zou kunnen worden (vanwege desinvestering verduurzaming).

Inmiddels is een deel van de voorgenomen werkzaamheden uitgevoerd. Dat betreft het plaatsen van zonnepanelen en het installeren van een warmtepomp. Een aantal zaken reest nog waaronder een nieuwe schuifpui aan de achterzijde van het huis. In overleg met de bewoners is afgesproken hiermee te wachten tot de temperaturen wat aangenamer zijn. In de studeerruimte is een extra radiator geplaatst. De totale investering in de pastorie bedraagt circa €20.000,-.

Protestantse Gemeente Westerwert – Nijkleaster: een nieuw klooster

Geld investeren zonder financieel rendement. Welke goede kerkrentmeester zou daar zijn handen aan branden? Maar als iets financieel gezien niets oplevert, zegt dat natuurlijk niets over de geestelijke winst die er behaald wordt. Harry Kaspers, voorzitter van het college van kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente Westerwert vertelt daarover: "In 2011 werden wij als gemeente benaderd om mee te werken aan het oecumenische project Nijkleaster. Het plan was om ergens in Friesland een klooster te stichten waar mensen zich kunnen bezinnen, vanuit de oecumenische gedachte: iedereen is welkom. Zij wilden zich wel verbinden aan een kerkelijke gemeente en omdat zij hun oog hadden laten vallen op Jorwert, kwamen ze bij onze gemeente Westerwert (Bears, Jellum, Jorwert en Weidum). Uiteindelijk hebben wij als gemeente een zéér substantiële financiële bijdrage geleverd. Je zou misschien zelfs kunnen zeggen dat we buitensporig onze nek hebben uitgestoken. Er zit ook wel een risico aan. We hebben veel geld ingebracht, waar misschien maar een fractie van terugkomt. De investering is dan ook niet met het oog op het economisch rendement gedaan, maar als een investering in het geestelijk leven van de gemeente en daarbuiten. Tien jaar geleden zaten we echt op een punt dat er weinig perspectief was. We moesten geen club worden die een monument in stand houdt. Daarvoor ben je geen kerkelijke gemeente. Geestelijk zijn we alleen maar rijker geworden. Dat merken we ook echt onder de gemeenteleden. Veruit de meeste mensen zijn heel positief. Je kunt ook echt de vruchten zien. Er

komen zelfs nieuwe leden bij. Dat zijn niet eens zozeer mensen vanuit andere gemeenten, maar juist ook mensen die nog nergens bij hoorden. We zien een toeloop van structurele belangstelling van mensen die blijven komen."

Wat is het dan dat die mensen trekt? Kaspers: "Het is een andere manier van samenzijn. De afgelopen weken werden de kerkdiensten vanuit Jorwert uitgezonden op Omroep Friesland. Daar krijg ik dan reacties op van mensen die ik tegenkom in mijn werk en die het verfrissend vinden. Het inspireert mensen. Het is moeilijk te zeggen wat er dan precies is veranderd, we zijn natuurlijk ook al 10 jaar bezig."

Praktisch gezien, wat wordt er met het geïnvesteerde geld gedaan? Kaspers: "Er wordt een keer in de maand een gezamenlijke dienst georganiseerd, elke woensdagochtend worden er bijeenkomsten georganiseerd, en daarnaast ook nog hele activiteitendagen. Daarbij staan stilte, bezinning en verbinding centraal. Daarnaast, en daar gaat het meeste geld heen, wordt er een klooster gebouwd, waar mensen gaan wonen en waar straks 10 tot 20 gasten kunnen overnachten. Dat wordt een soort retraite centrum. De financiering voor het eerste deel is rond en binnenkort wordt er gestart met de bouw."

Wat zou u andere kerkrentmeesters willen meegeven? Kaspers: "Ik vind het moeilijk om iets mee te geven over de begroting van een andere gemeente. Wij hebben als college gezegd: 'Als we het zonder het geld dat we nu in Nijkleaster investeren kunnen redden als gemeente, moeten we dat doen, omdat we een kans zien om met elkaar een voortbestaan te creëren.' Als we dit niet zouden doen, dan hadden we in 2025 gezegd: waar doen we het dan voor? Dan zouden er misschien nog 15 mensen over zijn. Geestelijke rijkdom is veel belangrijker dan geldelijke rijkdom. Wat voor mij belangrijk is, is dat – doordat we nu met Nijkleaster op stap zijn gegaan – het kringetje waar je vrijwilligers vandaan haalt ook veel groter is geworden. Dat vind ik echt een verrijking. Je ziet soms mensen wel 30 jaar op eenzelfde plek zitten, er is niemand die het stokje overpakt. Dat vind ik echte armoede, waar doe je het dan nog voor? Maar je ziet nu gewoon dat je het met elkaar ergens voor doet. Dat inspireert en dat geeft nieuwe energie."

Hervormde Gemeente Meeuwen-Hagoort – Projecten ter leniging van nood door de coronacrisis

De diaconie van de (kleine) Hervormde Gemeente Meeuwen-Hagoort heeft nagedacht over de inzet van

De locatie van het nieuwe klooster te Westerhûs

haar vermogen. Er is een fors bedrag uitgetrokken voor projecten ter leniging van nood door de coronacrisis.

De heer Dommissie van de diaconie vertelt dat men via de GZB gevraagd heeft naar een paar projecten verder weg. Daar zijn twee projecten uit gekomen op het vlak van de gezondheidszorg. Je kunt je voorstellen dat in sommige landen waar de GZB werkzaam is de gezondheidszorg minstens zo hard piept en kraakt door corona als bij ons, maar zonder de diepe zakken van overheid en zorgfondsen zoals in ons land. Daarnaast hebben gemeenteleden projecten kunnen aandragen, die het moeilijk hebben door corona. Er zijn een paar projecten in de buurt van Amsterdam uit gekomen, en drie plaatselijke projecten. Zo wordt er een dagbesteding voor verstandelijk beperkte mensen gesteund, die net voor corona was gestart, dus weinig aanspraak kon maken op overheidsondersteuning. Maar ook de lokale voedselbank wordt extra ondersteund.

Wat begon met nadenken over werkzamer maken van het vermogen, leidde tot een actiever inspelen door diaconie en zendingscommissie op de noden van deze tijd door het uitbreken van corona. Doordat ook gemeenteleden werden uitgenodigd mee te denken, werd dit een zaak van heel de gemeente.

Protestantse Gemeente te Waalwijk – Langjarige projecten financieren met de opbrengst van het vermogen

Ook de diaconie van de Protestantse Gemeente te Waalwijk is op verschillende manieren werkzaam met haar vermogen. Al van oudsher had de gemeente vanuit een legaat een stuk grond in bezit. Dat is verkocht in 2012 aan de burgerlijke gemeente en van de opbrengst is opnieuw landbouwgrond aangekocht, dat nu wordt uitgegeven in erfpacht. Met de opbrengsten die daarmee worden gegenereerd worden internationale, nationale en regionale projecten of stichtingen ondersteund.

Albert de Vink, diaken in de Protestantse Gemeente te Waalwijk, vertelt: "We steunen vier langlopende projecten in het buitenland. We steunen een echtpaar in Haïti dat een ziekenhuis en school runt, de stichting *Trust in Unity* die ouders in Ghana die het onderwijs van hun kinderen niet kunnen bekostigen financieel ondersteunt, een kindertehuis India en de stichting Brabant voor Moldavië, een partnerorganisatie van Kerk in Actie. Met al deze projecten is een hoge mate van verbondenheid. Aan de ene kant omdat we er bijvoorbeeld via een gemeentelid betrokken mee zijn geraakt of op een andere manier, zoals het project in India waarmee we in aanraking kwamen via een middelbare school uit Waalwijk, waarvan drie jaar lang leerlingen hebben geholpen bij de bouw van het tehuis. Aan de andere kant betrekken we de gemeente hier ook bij door diaconale accentdiensten te houden, waarin zo'n project dan centraal staat. We nodigen dan ook mensen uit van die projecten om een toelichting te geven. En verder houden we de gemeente ook op de hoogte met de informatie uit de vele nieuwsbrieven die we ontvangen. Dat is heel belangrijk, dat je de gemeente ook laat zien wat er met het geld gebeurt."

"Ook ondersteunen we een aantal Nederlandse projecten, zoals Stichting Voorkom en De Hoop. Ook die nodigen we

uit in die accentdiensten en met Stichting Voorkom hebben we bijvoorbeeld ook avonden georganiseerd over verslaving voor de jeugd, en ook voor de ouders."

"Tot slot is er ook nog een plaatselijke variant. Er is een initiatief met diaconieën uit de regio, een samenwerkingsverband. Samen hebben we een pot aangelegd. Daarmee ondersteunen we de voedselbank. We kopen dan partijen voedsel op bijvoorbeeld bij boerderijen, net wat er nodig is."

De Stichting Trust in Unity zorgt ervoor dat kinderen in Ghana onderwijs kunnen krijgen

"Daarnaast hebben we ook een deel van ons vermogen belegd via Protestants Diaconaal Krediet Nederland (PDKN). Dat werd al beheerd door de SKG en in 2020 zijn ze gefuseerd. Het zijn eigenlijk wat je noemt 'zachte' leningen, leningen met een relatief laag rentepercentage, die je verschaft aan sociaal maatschappelijke projecten en initiatieven. Je kiest als gemeente zelf welke instellingen je wilt steunen. Wij hebben bijvoorbeeld het Passion in Hummelo en Stichting Hadassa Hoeve financieel ondersteund. Voor een belangrijk deel worden de opbrengsten van die leningen (rente) weer gebruikt om donaties te doen aan diezelfde instellingen. Maar de betrokkenheid is ook hier niet alleen financieel. We bezoeken deze instellingen ook en houden de gemeente op de hoogte van ontwikkelingen. Dat heeft weer tot gevolg dat er mensen uit de gemeente als vrijwilligers aan de slag zijn gegaan bij deze instellingen. Een prachtige wisselwerking."

Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) – Indirect werkzaam vermogen

De SKG maakt zich sterk voor indirect werkzaam vermogen. "Niet iedere gemeente heeft de middelen of de mensen om zelfstandig te gaan investeren, dat doen wij voor hen," aldus de heer Copier, directeur van SKG.

"Binnen de PKN is er natuurlijk best veel geld. Je kunt dat zelf beleggen, maar je kunt het ook bij SKG zetten. We hebben als uitgangspunt om het geld wat bij ons ondergebracht wordt, zoveel mogelijk te gebruiken waar het voor bedoeld is. Wij financieren door aan kerken en aanverwante instellingen, waaronder ook een heleboel diaconale werkzaamheden. Het project van Stichting Het Passion is een mooi voorbeeld van een dergelijk diaconaal project. Het Passion werd in 2006 door Protestants Diaconaal

Het Passion in Hummelo

Krediet Nederland (PDKN) gefinancierd door gelden aan te trekken van diaconieën binnen de Protestantse Kerk.”

“Ik vind het belangrijk als kerken dat ook zouden zien als een vorm van werkzaam vermogen. Er zijn veel kerken die de mankracht of de kennis niet hebben om zelfstandig hun vermogen werkzaam te maken. Het geld parkeren bij SKG is daarvoor een goed alternatief. Indirect maak je daardoor als college van kerkrentmeesters en diakenen van het geld wat je hebt weggezet ook werkzaam vermogen.”

Evangelisch-Lutherse Gemeente te Amsterdam – De Augustanahof

Hanne Wilzing, algemeen secretaris van de diaconie van de Evangelisch-Lutherse Gemeente te Amsterdam, vertelt ons wat meer over het project De Augustanahof: “De voormalige Augustanakerk was eigendom van de kerkrentmeesters van de Evangelisch-Lutherse Gemeente te Amsterdam. Er moest echter bezuinigd worden en daarom wilde men het kerkgebouw verkopen. Toen heeft de diaconie het hele complex met onder andere een pastorie, kostertij en vergaderruimten overgenomen om daarvan een hofje te maken voor jongeren en ouderen. In Amsterdam zijn veel hofjes en die traditie zetten wij graag voort. De schil van het gebouw is redelijk intact gebleven, maar de binnenkant, en vooral de kerkzaal is ingrijpend verbouwd. In de kerkzaal zelf hebben we woningen gebouwd, maar van het liturgisch centrum hebben we een kleine kapel gemaakt.”

De Augustanahof in Amsterdam

“Over het hele proces hebben we ongeveer drie jaar gedaan. De hele verbouwing heeft ons ongeveer drie miljoen gekost. Dat was begroot en daar zijn we netjes binnen gebleven. €200.000,- daarvan is geworden met acties in de gemeente, maar ook vooral via fondsen. De rest hebben we deels zelf ingebracht, deels is dat een lening die we al bijna hebben afgelost. Dat kunnen we doen omdat de diaconie De Wittenberg aan de Keizersgracht – het Oude Mannen en Vrouwen Huis – in eigendom heeft. Hierin hebben we appartementen laten bouwen voor de verhuur. In 2018 is dat geopend. We hebben het geheel verhuurd aan een short-stay organisatie, en daar hebben wij dus inkomsten uit. Met deze inkomsten is onze exploitatie rond.”

Protestantse Gemeente te Oosthem-Abbega-Folsgare – Energiecoöperatie De Stroomtuin

De Protestantse Gemeente te Oosthem-Abbega-Folsgare is afgelopen jaar gaan deelnemen in een energiecoöperatie genaamd De Stroomtuin. Het betreft een initiatief van een aantal bevlogen vrijwilligers in het nabijgelegen dorp IJlst. Op een weiland net buiten het dorp is een zonneweide gerealiseerd met bijna 7.300 zonnepanelen. Er is gekozen voor een lage opstelling, waardoor het net lijkt of het een waterplas betreft. Het project is financieel ondersteund en mede tot stand gekomen door Gemeente Súdwest-Fryslân en de provincie Fryslân. Deelname aan het project staat in principe alleen open voor particulieren. Hierop is een uitzondering gemaakt voor de Protestantse Gemeente omdat zij de doelstelling heeft om de revenuen ten goede te laten komen aan een goed doel.

De Stroomtuin in IJlst

Dit doel betreft het oprichten van een klooster in Jorwert met de naam ‘Nijkleaster’. Op een plek op circa 1 kilometer buiten Jorwert bevindt zich een boerderij die tot klooster wordt getransformeerd. Het is de bedoeling dat dit klooster een plek wordt waar kloosterlingen kunnen bidden, werken en wonen. Maar ook een plaats waar gasten tot rust kunnen komen in de stilte, zich kunnen bezinnen en verbindingen kunnen leggen met anderen. De plek is bedoeld als uitvalsbasis voor de Redbadtsjerke in Jorwert.

De Protestantse Gemeente Oosthem-Abbega-Folsgare neemt voor een bedrag van €80.000,- deel in de coöperatie van de Stroomtuin. Dit project levert ongeveer 4 procent aan rendement op en heeft een looptijd van 15 jaar. Het bedrag van het rendement (zo’n €50.000,-) is voorgefinancierd en doorgevoerd aan het project ‘Nijkleaster’. Insteek van de Protestantse Gemeente was om het vermogen op nuttige wijze te laten renderen in plaats van het op de bank te zetten waar het nauwelijks iets zou kunnen opleveren.